ПРАВАПІС ПРЫСТАЎНЫХ ГАЛОСНЫХ і ЗЫЧНЫХ

ЛЕКЦЫЯ-ПРЭЗЕНТАЦЫЯ

па БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

для слухачоў

падрыхтоўчага аддзялення

і падрыхтоўчых курсаў

Складальнік – дацэнт кафедры давузаўскай падрыхтоўкі і прафарыентацыі С.В. Чайкова

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМ.Ф.СКОРИНЫ

О Беларусь! Мая шыпшына,

зялёны ліст, чырвоны цвет!

У ветры дзікім не загінеш,

чарнобылем не зарасцеш.

Уладзімір Дубоўка

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМ.Ф.СКОРИНЫ

План

1.Правапіс прыстаўных галосных ***а, і***:

а) правапіс прыстаўной галоснай ***а***;

б) правапіс прыстаўной галоснай ***і***.

2.Правапіс прыстаўных зычных ***г, в***:

а) правапіс прыстаўной зычнай ***г***;

б) правапіс прыстаўной зычнай ***в***.

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМ.Ф.СКОРИНЫ

1

а) Правапіс прыстаўной літары ***а***

Прыстаўная літара ***а*** *пішацца:*	
*у некаторых словах перад збегам зычных, першы з якіх *л, м, р**	***аржаны***, ***аржанішча***, ***амшара***, ***амшарына***

Заўвага! Гэтыя ж словы могуць ужывацца з прыстаўной літарай ***і***: ***іржаны***, ***іржанішча***, ***імшара***, ***імшарына***

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМ.Ф.СКОРИНЫ

1

б) Правапіс прыстаўной літары *і*

Прыстаўная літара *і пішацца*	*Прыклады*
у пачатку слоў перад спалучэннем літар, першая з якіх *л, м, р*	
*перад літарай ***м*** заўсёды	***і****мгненне*, ***і****мчаць*, ***і****мгла*, ***і****мшысты*
*перад літарамі ***л*** і ***р***, калі гэтым словам пачынаецца сказ	***І****рвецца ў прастор вадаспад белапенны.*
*перад літарамі ***л*** і ***р***, калі слова стаіць пасля знака прыпынку	***і****ржавы*, ***і****льняны*
*перад ***л*** і ***р***, калі слова знаходзіцца пасля папярэдняга слова на зычную	*з'езд* ***і****льнаводаў*, *дрот* ***і****ржавы*

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМ.Ф.СКОРИНЫ

1
б) Правапіс прыстаўной літары *і* (*працяг*)

*Прыстаўная літара **і** не пішацца*	*Прыклады*
у пачатку слоў перад спалучэннем літар, першая з якіх *л, м, р*	
*пасля прыставак, якія заканчваюцца на галосную	*памчаць, замглёны, памкнуцца, зардзецца*
*пасля першай часткі складаных слоў, якія заканчваюцца на галосную	*вокамгненна*
*перад ***л*** і ***р***, калі слова знаходзіцца пасля папярэдняга слова на галосную	*на з'ездзе льнаводаў, луста ржанога хлеба*

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМ.Ф.СКОРИНЫ

2

а) Правапіс прыстаўной літары г

Прыстаўны [*г*] пішацца:
*у некаторых словах, параўн.: *история*, *Анна* (руск.) – *гісторыя*, *Ганна* (бел.);
*у займенніках: *гэты*, *гэтакі*;
*у няпэўна-колькасным лічэбніку *гэтулькі*;
*у прыслоўях: *гэтак*, *гэтаксама*, *дагэтуль*, *адгэтуль*;
*у часціцах: *гэта*;
*у выклічніках: *гэй*, *гэ*, *га*, *го*.

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМ.Ф.СКОРИНЫ

2
б) Правапіс прыстаўной літары в

Прыстаўная ***в*** пішацца:
*перад *о́* націскным у словах славянскага паходжання ў пачатку слоў, у сярэдзіне пасля прыстаўкі на галосны, ці першай часткі складанага слова: в + *о́*… = ***в**о́сень*, ***в**о́кны*, ***в**о́льха*, ***в**о́блачны*, *за**в**о́блачны*, *шмат**в**о́пытны*; *у словах *вочы*, *востры*, *навокал* і вытворных ад іх незалежна ад націску: ***в**ачаняты*, *на**в**астрыць*, *за**в**астрыць*, *на**в**аколіца*; *у пачатку і сярэдзіне некаторых уласных назваў: ***В**о́льга*, ***В**о́сіп*, ***В**о́гненная зямля*, *Ля**в**о́н*, *Ларыв**о́**н*, *Радзі**в**о́н* і вытворных ад іх: *Лявонава*, ***Р**адзівонаўна*, ***В**осіпаўна*
Запомніць! *УВОГУЛЕ*, *волава*, *воспа*, *водпуск*, *вобад*
*перад ***у*** каранёвым у пачатку слоў славянскага паходжання: ***в**угаль*, ***в**учань*, ***в**уліца*; *перад ***у*** каранёвым у сярэдзіне слоў або другой часткі складанага слова: *за**в**ушніцы*, *па**в**учок*, *чарна**в**ус*; *ва ўласных імёнах *Навум*, *Матэвуш*, *Тадэвуш* і вытворных ад іх: *Навуменка*, *Тадэвушаў*.
Запомніце! ***в**ушанка*, ***в**угор*, ***в**устрыца*, *ці**в**ун*.

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМ.Ф.СКОРИНЫ

2
б) Правапіс прыстаўной літары в (працяг)

*Прыстаўная **в** <u>не пішацца:</u>*

*перад *а* ненаціскным: *асенні, акно, аблокі;*

*перад ***о́*** націскным у словах іншамоўнага паходжання: ***о́****да,* ***о́****птыка,* ***о́****пера,* ***о́****рдэн;*

*перад *о́* націскным у большасці ўласных назваў: ***О****рша,* ***О****мск,* ***О****зераў;*

*у словах ***о****канне,* ***о****каць;*

* у словах ***о****ханне,* ***о****хаць* (але ***во****хканне*).

Запомніць! НАОГУЛ

*у словах іншамоўнага паходжання: ***у****нія,* ***у****льтрафіялетавы,* ***у****нікум;*

*перад **у** прыставачным: ***у****сход,* ***у****звар,* ***у****скочыць;*

*ва ўласных назвах: *Урал, Украіна, Ульяна;*

*перад ***у***, якое развілася з рускага ***в***: *внук, власть, внимание* (руск.) – *унук, улада, увага* (бел.)

Запомніць! *урна, уюн.*

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМ.Ф.СКОРИНЫ

Дзякуй за ўвагу

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМ.Ф.СКОРИНЫ